HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

א) [לקמן קלה. שבועות יא: בכורות לב: תמורה לג:], ב) [לקמן קד. ר"ה ז: מגילה ט: שבועות ד.], ג) [לעיל נג. עח. נדרים פא. נזיר לה: ב"ק יז: נד: זבחים קטו:], ד) [תוספתא דערכין פ"ד ה"י], ה) [תוספתא שם], ו) [תוספתא שם ע"ש], ז) [יתכן להיות ללפסו וכן עוד שני פעמים דבסמוך צריך להיות ללפסו וכן איתא בשאלתות וכן איתא בערוך ערך לפס], ח) [תמורה לג:], ט) בס"א נוסף ד"ה: יעקב מינאה מתלמידי ישו הנוצרי, י) [מנחות קא:], כ) צ"ל כמו,

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר: ויקרא יז יג

2. רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים יב טז

3. אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: ויקרא יא לו

4. כִּי יַרְחִיב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבוּלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר: דברים יב כ

5. כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ: דברים יב כא

6. כְּבָשִׂים לִלְבוּשֶׁךָ וּמְחִיר שָׂדֶה עַתּוּדִים: משלי כז כו

7. וְדֵי חֲלֵב עִזִּים לְלַחְמְךָ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ וְחַיִּים לְנַעֲרוֹתֶיךָ: משלי כז כז

גליון הש"ס

גמ' מי שאינו מחוסר. כעין זה לקמן דף קלה ע"א:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר"ש וכו' מזבח היו בכלל: (ב) תום' ד"ה וליפרקינהו וכו' משום דשחיטת קדשים הויא שחיטה:

וליפרקינהו וליכסינהו א) [א]בעינן העמדה והערכה וכמאן אי כר"מ דאמר הכל היו בכלל העמדה והערכה האמר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אי כר' שמעון דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה האמר לא היו בכלל העמדה והערכה אמר רב יוסף [ב]רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי בשחיטה שאינה ראויה סבר לה כר' שמעון בהעמדה והערכה סבר לה כר"מ ואיבעית אימא כולה ר"ש היא ושאני הכא דאמר קרא [1]ושפך וכסה [ג]מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה פדייה וכסוי והשתא דאתית להכי אפילו תימא [ב]קדשי מזבח מי שאינו מחוסר אלא שפיכה וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה גרירה וכסוי מר בר רב אשי אמר קרא [1]חיה או עוף מה חיה אינה קדש אף עוף אינו קדש אי מה חיה שאין במינו קדש אף עוף שאין במינו קדש אוציא תורין ובני יונה שיש במינן קדש לא כחיה מה חיה לא חלקת בה אף עוף לא תחלוק בו אמר ליה יעקב מינאה לרבא קי"ל [ג]חיה בכלל בהמה לסימנין אימא נמי בהמה בכלל חיה לכסוי אמר ליה עליך אמר קרא [2]על הארץ תשפכנו כמים מה מים לא בעי כסוי אף האי נמי לא בעי כסוי אלא מעתה יטבילו בו אמר קרא [3]אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור [ג]הני אין מידי אחרינא לא ואימא ה"מ למעוטי שאר משקין דלא איקרו מים אבל דם דאיקרי מים ה"נ תרי מיעוטי כתיבי מעין מים ובור מים אימא אידי ואידי למעוטי שאר משקין חד למעוטי זוחלין וחד למעוטי מכונסין תלתא מיעוטי כתיבי מעין מים ובור מים מקוה מים ת"ר (ז)[1]אשר יצוד אין לי אלא אשר יצוד א] נצודין ועומדין מאליהן מנין כגון אווזין ותרנגולים [ד]ת"ל ציד מ"מ א"כ מה ת"ל אשר יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה הזאת ת"ר (ה)[4]כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך [ה]למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון יכול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל [5]וזבחת מבקרך ומצאנך יכול יזבח כל בקרו ויאכל כל צאנו ויאכל ת"ל מבקרך ולא כל בקרך מצאנך ולא כל צאנך [ו]מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה [ו]מי שיש לו מנה יקח [ז]לפסו ליטרא ירק עשרה מנה יקח לפסו ליטרא דגים חמשים מנה יקח לפסו ליטרא בשר מאה מנה ב] ישפתו לו קדרה בכל יום ואינך אימת מערב שבת לערב שבת אמר רב צריכין אנו לחוש לדברי זקן א"ר יוחנן אבא ממשפחת בריאים הוה אבל כגון אנו מי שיש לו פרוטה בתוך כיסו יריצנה לחנווני א"ר נחמן כגון אנו לווין ואוכלין [6]כבשים ללבושך מגז כבשים יהא מלבושך [1]ומחיר שדה עתודים לעולם ימכור אדם שדה ויקח עתודים ואל ימכור אדם עתודים ויקח שדה [7]ודי חלב עזים דיו לאדם שיתפרנס מחלב גדיים וטלאים שבתוך ביתו ללחמך ללחם ביתך לחמך קודם ללחם ביתך וחיים לנערותיך אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן תן חיים לנערותיך מיכן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין אמר רבי יוחנן

הרוצה

וליפרקינהו. ויהיו מותרים באכילה והדר ליכסייה לדם: **בעינן העמדה והערכה.** אין פודין את הקדשים לאחר מיתה מפני שכתוב בהן (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן (והריס) [והעריך] אותה הכהן ולאחר מיתה אינה יכולה לעמוד: **וכמאן.** מוקמת למתניתין דתרלת לה בהני תרי טעמי ג]שחיטה שאינה ראויה לאו שחיטה היא ובעינן העמדה והערכה: **אי כר"מ דאמר.** בפ"ב דתמורה (דף לג: ע"ש): **הכל היו בכלל העמדה והערכה.** אחד קדשי מזבח שנפל בהם מום ואחד קדשי בדק הבית: **האמר.** במתני' (לקמן דף פה.) השוחט ונמצאת טריפה חייב לכסות אלמא שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה: **ר"ש** סבירא ליה התם [ח] קדשי מזבח (א) בכלל העמדה והערכה קדשי בדק הבית לא היו: **רבי היא.** מתניתין רבי סתמה לפי דעתו ונסיב מילתיה כי הני תרי תנאי בחדא כמר שראה דבריו של זה בזו ושל זה בזו: **והשתא דאתית להכי.** דדרשינן כה"ג: **אפילו תימא בקדשי מזבח.** ודקאמרת ליגרריה וליכסייה אמר קרא כו': **מה חיה.** סתמא אינה קדש שאינה ראויה להקריב: **אוציא תורים ובני יונה.** מדין כסוי ואפילו הן של חולין: **הואיל ויש במינן קדש.** אלא לא גרסי': **לא חלקת בה.** דכולן חייבות בכסוי דהא אין בה קדושה: **אף עופות לא תחלוק בהם.** לומר מין זה חייב ומין זה פטור ומיהו חולין בעינן כחיה: ט) **לסימנין.** שאין סימני חיה מפורשת אלא בבהמה כתיב (דברים יד) כל בהמה מפרסת פרסה וגו': **אימא נמי בהמה בכלל חיה לכסוי.** דהא ילפינן בבהמה המקשה (לעיל דף ע:) דאף בהמה בכלל חיה: **אלא מעתה יטבילו בו.** כיון דמים אקרי: **אך מעין ובור.** בפרשת שרצים כתיב דמשמע אך מעין ובור יטהר את מי שנטמא בשרצים: **אבל דם דאקרי מים ה"נ.** דמטבילין: **זוחלין.** שאר משקין שנתנן במקום מדרון והזחילן למקוה דאילו גבי מים קי"ל בתמורה בפ"ק (דף יב:) השאיבה מטהרת ברבייה והמשכה אם רבו מי גשמים עד כ"א סאין ממשיך לתוכן שאובין בזחילה י"ט סאין: **תלת מיעוטי.** דמים אכולהו קאי: **מעין מים.** ולא שאר משקין ואפילו זוחלים: **בור מים.** ולא שאר משקין ואפילו מכונסין: **מקוה מים.** ולא דם: **אלא בהזמנה הזאת.** כאילו הוא צד שאינה מזומנת לו כלומר לא יאכל בשר תדיר שלא יעני: **מבקרך.** אם יש לו בעדרו יקח ואם לאו לא יקנה בשוק: **כל בקרו.** אם אין לו אלא שור אחד יזבחנו: **לפסו.** לקדרתו. לשון אילפס: **משקל ליטרא ירק.** אבל בשר לא יאכל: דגים היו בזול במקומם יותר מן הבשר: **ישפות.** כשנותנין קדרה על הכירה קרי שפיתה: **ואינך אימת.** אלו האחרים שאמרו ליטרא דגים וליטרא בשר אימת יאכלוהו אם לא בכל יום: **לחוש.** ולהסתפק במזונות קלים: **אבא ממשפחת בריאים.** רבי יוחנן קרי לרב אבא: **כגון אנו.** שאין אנו בריאים: **מי שאין לו אלא פרוטה ירוצנה לחנוני.** ולא יסגף עצמו בעינוי ויצטרך לבריות יותר: **אמר רב נחמן כגון אנו.** רב נחמן אחר דורו של ר' יוחנן היה ותמיד העולם היה ד]משתנה והולך ולא היה בריא כאותן שבימי רבי יוחנן ולפיכך הוא אומר כגון אנו ה]דאפילו אין לנו הפרוטה עלינו ללוות ולאכול: **כבשים ללבושך.** מקרא הוא בספר משלי. קנה לך לאן ויהא לך הגיזין ללבוש: **ויקח עתודים.** לאן שיש לו מהם חלב לפרנסה וגיזין ללבוש: **דיו לאדם.** הכי משמע די חלב עזים די לך בחלבם ולא תשחטם ותאכלם: **תן חיים לנערותיך.** לבני ביתך למד דרכי חיים להסתפק במזונות קלים:

וליפרקינהו וליכסינהו. תימה מנלן שצריך לפדותו ולחייבו בכסוי ועוד דמתניתין ואין נוהג במוקדשין קתני ואי פריק להו אין זה מוקדשין וי"ל דהכי פריך כיון שסופו לפדותו משום הפסד קדשים לכשיפדה הוה למפרע שחיטה ראויה א"כ ליכסינהו ואפילו קודם פדייה ועוד דאית ליה לר"ש [י] כל העומד לפדות כפדוי דמי ואפילו לא יפדה לבסוף הויא שחיטה ראויה ו] [י] משום (ב) שחיטת קדשים דהויא שחיטה ראויה לר"ש אפילו נשפך משום דכל העומד לזרוק כזרוק דמי כדאמרינן במרובה (ב"ק דף עו:): **בעינן** העמדה והערכה. וא"ת והא כל זמן שמפרכסין בני העמדה והערכה נינהו כדאמר לעיל בפרק ב' (דף ל.) וכ"ת בעינן העמדה והערכה הא תנן שחט בה שנים או רוב שנים ומפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה ודוחק לומר דהכא איירי בעוף דאין בו חיות כל כך דהכשרו בסימן אחד דאין סברא לחלק ומפרש ה"ר שמעיה דשחט בה שנים או רוב שנים היינו כדאמרינן בהעור והרוטב (לקמן דף קכא.) דישראל בטמאה ועובד כוכבים בטהורה כדפירש ר"ח לעיל בפ"ב (דף ל.) והתם דוקא מפרכסת היא כחיה דע"י שחיטה אינה ניתרת באכילה והויא כחיה עד שתמות וכן הא דקאמר התם בפ"ב מדמי פסח מי אילחו וחשובה מפרכסת כחיה כשלא גמר שחיטה איירי דבשחיטה פורתא לא משתריא באכילה אבל הכא דבשחיטה זו משתרי באכילה לאו בני העמדה והערכה נינהו: **יצא** זה שמחוסר שפיכה גרירה וכיסוי. ולא דמי לדם הניתז (לקמן דף פז:) דהתם אם לא היה ניתז לא היה צריך גרירה אבל כאן אי אפשר בלא גרירה: **מה** חיה שאינה קדש. וא"ת והא אפילו קדשים טעונים כסוי דתנן בפרקין (לקמן דף פה.) קדשים בחוץ רבי מאיר מחייב ויש לומר דאינה קדש בפנים קאמר: **עשרה** מנה יקח ליטרא דגים נ' מנין יקח ליטרא בשר. במקומם היו דגים בזול יותר מן הבשר כדפירש בקונטרס אבל במדרש אומר ז] אורחים יום ראשון אווזין ותרנגולים יום ב' דגים יום שלישי בשר [רביעי] קטנית:

כסא

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה יב:
ח ב מיי' פי"ד מהל' שחיטה הלכה ג:
ט ג מיי' פ"ד מהלכות מקואות הל' ג סמג עשין רמח טוש"ע י"ד סי' רא סעיף א:
י ד מיי' פי"ד מהלכות שחיטה הלכה ב סמג לאוין סד טוש"ע י"ד סי' כח סעיף א:
יא ה ו מיי' פ"ה מהל' דעות הלכה י:

◆

מוסף רש"י

העמדה והערכה. שתעמוד על רגליה ויעריכנה הכהן כדכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן וגו' (שבועות יא:). **רבי היא.** הוא אמרה למתני' ונסיב מילתיה חדא כחד תנא וחדא כחד תנא (ר"ה ז:).

◆

שיטה מקובצת

א] נצודין ועומדין כגון אווזים ותרנגולים מנין ת"ל: **ב]** ישפות קדרה בכל יום ואינך אימת: **ג]** בהני תרי טעמי דשחיטה שאינה ראויה: **ד]** ותמיד העולם היה מתנונה והולך: **ה]** כגון אנו אפי' אם אין לנו הפרוטה מצוה עלינו: **ו]** ואפי' לא יפדם לבסוף הויא שחיטה ראויה כמו שחיטת קדשים: **ז]** אבל במדרש אומר אורח יום ראשון מאכילו אווזים ותרנגולים יום שני וכו':

◆

רבינו גרשום

וליפרוקינהו וליכסיה. כלומר וליפרוקינהו לחולין ולכסייה: בעינן העמדה והערכה. כלומר והעמיד והעריך [כתיב] והא לא אפשר דכבר נשחט: אי כר"מ דאמר הכל היו בכלל העמדה והערכה כו'. כלומר בקרא לא חזינן העמיד והעריך אלא א) בבהמה טמאה ועכשיו אי ר"מ היא דאמר הכל היו בכלל העמדה והערכה והוא אינו יכול להעמיד ולהעריך הא אמר דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ואע"ג דלא פרקיה ליבעי כסוי אי כר"ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה ולא בעי כסוי ולפיכך אינו נוהג בקדשים לדבריו לפרוקינהו וליכסייה דלדבריו לא בעי העמדה והערכה: אמר רב יוסף רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי. כלומר מה דאמרי' דאינו נוהג במוקדשין מוקמינן לה בקדשי בדק הבית ורבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי בהעמדה והערכה סבר לה כר"מ דבעי העמדה והערכה ואי אמרת אי סבר לה כר"מ הא סבר

רבינו גרשום (המשך)

ר"מ שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ואע"ג דלא פרקיה ליבעי כסוי סבר לה כר"ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה: ואי בעי תימא כולה כר"ש ואי פרכינן אי כר"ש הא מצי למפרקיה ליפרקיה וליכסיה: שאני הכא דאמר קרא ושפך וכסה כו'. אפי' בקדשי מזבח אין נוהג (למה אין נוהג) מטעם זה מי שאינו מחוסר אלא שפיכה: אוציא תורים ובני יונה שיש במינן קדושין. כלומר דאפי' חולין אינן חייבין בכסוי כיון שיש במינן קודש: כחיה מה חיה לא חלקתה בה כו'. כלומר דכל חיות חייבות בכסוי אף כל עופות חייבות בכסוי וזהו דחולין: קי"ל חיה בכלל בהמה לסימנין. כלומר בבהמה כתיבי כל מפרסת פרסה ושוסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה: אלא מעתה יטבילו בו כו'. כלומר השתא דאיתקש למים יטבילו בו: אימא חד למעוטי זוחלין כו'. כלומר דשאר משקין אבל דם לא תלתא מעוטי כתיבי חד למעוטי זוחלין דשאר משקין וחד למעוטי מכונסין וחד למעוטי דם: אלא בהזמנה הזאת. שיטרח קודם שיאכל: מי שיש לו מנה יקח לפסו כו'. לפסו לשון אילפסו: ומהו מנה ליטרא וחצי אונקיא. מאה זוזי וזוזי זה משקל זהוב: (והנך מאימת) צריכין אנו לחוש לדברי זקן. כלומר לדברי ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מגז כבשים יהא מלבושך. כלומר ממה שתגזוז מכבשך: ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחזינן [דנקראו] עשתרות שמעשרות את בעליהן: לחמך קודם ללחם ביתך. כלומר שלך קודם משל כל אדם:

א) עי' בתמורה ל"ג דלד"ה הך קרא דואם כל בהמה טמאה וגו' דכתיב ביה והעמיד והעריך לאו דוקא בהמה טמאה ממש אלא ר"ל דאינה ראויה לקרבן רק דפליגי ר"ש ורבנן אי מיירי בקדושת בה"ב או דמיירי בקדשי מזבח שהוממו ולכן דברי רבינו צ"ע.